

Paul KURTZ

Declarația neo-umanistă a principiilor și valorilor seculare

I. Preambul

Umanismul transformă lumea modernă. Am introdus termenul „neo-umanism” pentru a prezenta o nouă abordare îndrăzneată în tratarea problemelor obișnuite. Ideile și valorile neo-umaniste exprimă o încredere reînnoită în capacitatea ființelor umane de a rezolva problemele pe care le întâmpină și de a cuceri noi frontiere. Pentru prima dată în istorie comunitatea noastră planetară are ocazia să rezolve orice neînțelegere am putea avea în mod pașnic și cooperativ. Folosim termenul „comunitate” datorită apariției unei conștiințe globale și recunoașterii largi a interdependenței noastre. Internetul global a făcut comunicarea practic instantanee, așa încât orice se întâmplă oricui, oriunde, pe planetă, ar putea să afecteze pe oricine, oriunde în lume.

Deși majoritatea deciziilor privind ființele umane sunt luate de acestea la nivel local sau național, anumite probleme pot depăși aceste jurisdicții. Ele includ cazuri de urgență cum ar fi războaiele regionale și violări grave ale drepturilor omului, precum și evenimente mai stabile cum ar fi noi idei în știință, etică și filozofie. O semnificație specială în ziua de azi o are faptul că trăim într-un mediu planetar comun. În acest context, activități din orice țară se pot răsfrânge asupra altora, cum ar fi epuizarea resurselor naturale și poluarea atmosferei și a apelor. Un subiect special de îngrijorare este fenomenul încălzirii globale, deoarece afectează întreaga planetă. Similar, eventuala apariție a unei epidemii (cum ar fi gripa porcinei, tuberculoza sau malaria răspândită global) poate avea consecințe globale. În aceste cazuri este vitală ca activitățile de distribuție a vaccinurilor, aplicarea politicilor comune de carantină ș.a.m.d. să fie coordonate.

Din ce în ce mai mult, și alte teme stârnesc îngrijorarea comunității planetare și ar putea să necesite acțiuni cooperative, cum ar fi apărarea unor specii și ecosisteme unicate, oprirea pescuitului excesiv în larg, managementul recesiunii economice, dezvoltarea de noi tehnologii ce promit beneficii umanității, ameliorarea problemelor sărăciei și foametei, reducerea diferențelor majore de venit, utilizarea oportunităților de reducere a analfabetismului, soluții la nevoia investițiilor de capital sau de asistență tehnică în zone rurale sau centre urbane cu probleme și furnizarea de sisteme publice de salubritate și de apă potabilă. De interes special este necesitatea de a elibera femeile de sistemele sociale represive și de atitudinile vechi și de a emancipa minoritățile, cum ar fi paria din India, care suferă datorită prejudecăților religioase și sistemului castelor. În mod similar, homosexualii și alte minorități sexuale trebuie să fie eliberați oriunde suferă pedepse aspre datorită orientării lor sexuale. Lista de nedreptăți este într-adevăr lungă și o campanie constantă pentru educație și îmbunătățirea situației este esențială.

Afirmăm că știința și tehnologia ar trebui utilizate în slujbă umanității. Ar trebui să fim gata să reconstruim valorile umane și să modificăm comportamente conform acestor descoperiri. Într-o lume în schimbare rapidă, este necesară o gândire inovativă care să împingă civilizația înainte. Ne preocupă reconstrucția obiceiurilor și atitudinilor vechi pentru a face accesibile fericirea și bunăstarea oricărei persoane ce dorește să-și construiască o viață bună pentru sine și

pentru ceilalți. În concordanță cu acest scop, propunem Declarația Neo-umanistă a Principiilor și Valorilor Seculare drept o contribuție constructivă la comunitatea planetară.

II. Următorul pas înainte

În lumea de azi există diferite forme de credință religioasă. Multe dintre ele (deși, sigur, nu toate) stau în calea progresului uman. Această Declarație neo-umanistă are ca țel să ofere un plan de lucru pentru cei sceptici în privința formelor tradiționale de credință religioasă, dar care susțin că există o nevoie critică de a aduce la un loc variantele de credință și necredință și de a oferi o perspectivă pozitivă spre binele comunității planetare.

Credincioșii provin din toate religiile majore (creștinism, islam, iudaism, hinduism, confucianism, taoism, shinto, unele forme de budism etc.) și multe confesiuni ale fiecăreia dintre acestea. Se estimează că există 4.200 de religii și grupuri confesionale, variind de la extremiști dogmatici care sunt siguri că dreptatea este de partea lor, până la liberali religioși care sunt receptivi la idei noi și la dialog. Acolo unde crezurile sunt adânc înrădăcinate, bazate pe credință și tradiție, reconcilierea diferențelor poate fi dificilă. În istorie, credincioșii au încercat de multe ori să înăbușe disidența și să persecute ereticii. Conflictele între protestanți și catolici, sunni și shiiti, hinduși și musulmani, care continuă și în ziua de azi, s-au transformat uneori în violență.

La celălalt capăt, al spectrului necredinței, stau ateii, istoric o comunitate mică, care s-au concentrat în primul rând pe lipsa dovezilor științifice pentru credința în divinitate și pe răul comis de multe ori în numele religiei. „Noii Atei” au fost foarte vocali în a susține că publicul nu a fost expus suficient argumentelor împotriva existenței divinității și înfățișărilor sale. Suntem de acord că lipsa de critică este în multe cazuri mai curând regula decât excepția. Atragem atenția, totuși, că în comunitatea oponentilor la religie sunt incluși nu numai ateii, ci și umaniștii seculari și religioși, agnosticii, scepticii și chiar un număr semnificativ de oameni afiliați religios. Aceștia din urmă pot fi membri ai unei congregații doar nominal, frecventând rar biserica, templul sau moscheea și mai ales din motive sociale sau de loialitate etnică pentru credința strămoșilor lor, dar nu acceptă crezurile tradiționale. Identitățile etnice pot fi foarte greu de depășit, și pot rămâne mult timp după ce credința într-o anumită doctrină religioasă a dispărut – uneori, de multe generații. Deși astfel de persoane pot fi sceptice în privința crezurilor, ele eventual cred că în lipsa religiei, ordinea morală a societății ar putea dispărea.

Identitatea religioasă este insuflată copiilor de la cele mai fragede vârste, până la punctul la care ea poate defini o persoană; de aceea, poate fi dificil de spus că cineva nu mai este un catolic irlandez, un evreu, sau un creștin ortodox, chiar dacă el sau ea respinge religia *per se* și nu mai crede în dogmele acesteia. Religia nu este numai un set de credințe, dar și un fel de viață, un angajament față de tradiții culturale și practici morale și ritualuri instituționalizate. Cei care aduc critici religiei se concentrează uneori asupra credințelor interpretate literal, în timp ce mulți credincioși le interpretează metaforic sau simbolic, și le judecă funcțional după nevoile pe care par să le satisfacă.

Poate cel mai puternic argument împotriva religiilor din ziua de azi este că ele sunt de multe ori irelevante pentru soluția reală la problemele întâmpinate de indivizi și societăți. Aceasta, pentru că religiile majore sunt înrădăcinate în vechi culturi nomadce sau agricole premoderne care, în multe feluri, le face să nu mai fie aplicabile civilizației planetare urbane, industriale și tehnologice care a apărut.

În viziunea noastră asupra situației actuale, umanismul nu a primit suficientă atenție ca alternativă la religie. Umanismul prezintă un set de principii și valori care au apărut în timpul

Renașterii și s-au realizat în timpul erei moderne. El a marcat un punct de cotitură de la interesul medieval pentru ordinea divină și mântuire spre un accent asupra vieții, aici și acum, al căutării unui sens și unei valori personale, al vieții împlinite și justiției sociale în democrațiile moderne și în economiile care servesc gusturile și satisfacțiile consumatorilor.

Umaniștii din ziua de azi sunt uneori în dezacord în privința semnificației sale. Unii umaniști au încercat să-și însușească termenul „religios”, utilizându-l în sens metaforic. Printre cei care se descriu că umaniști religioși putem găsi persoane care aparțin unor confesiuni protestante liberale, sunt universalisti unitarieni, evrei seculari, catolici dezamăgiți musulmani sau hinduși, și chiar persoane care vor să diferențeze între latura experienței „religioase” și religie. Deși sunt umaniști naturaliști și nu supernaturaliști și nu cred într-un Dumnezeu transcendent, ei doresc să încurajeze o nouă identitate culturală umanistă bazată în primul rând pe idealuri etice umaniste.

III. Umanismul secular

De cealaltă parte a acestei dezbateri stau umaniștii seculari care sunt nonreligioși și naturaliști în totalitate. Ei nu consideră poziția lor ca fiind religioasă în niciun fel; ei cred că acest termen face lucrurile neclare, așa că nu sunt de acord cu umaniștii religioși. Ei își găsesc inspirația în primul rând din surse moderne: în special știință dar și filozofie, etică, literatură seculară și arte. Mai mult, între ei mulți își doresc chiar să se alătore unor comunități și centre umanist-seculare pentru a crea legături de înfrățire omenească și prietenie. Termenul „neo-umanism” descrie cel mai bine acest tip de atitudine, care încearcă să fie mai deschisă și mai receptivă la cooperare într-o rețea mai largă.

Care sunt atunci caracteristicile neo-umanismului, așa cum este el prezentat în această Declarație?

În primul rând, neo-umaniștii aspiră să fie mai inclusiv. Ei cooperează atât cu persoane religioase, cât și nereligioase spre a rezolva problemele comune. Neo-umaniștii recunosc că nenumărate generații de oameni au fost religioase și că deseori trebuie să lucrăm împreună cu persoane religioase spre a rezolva teme sociopolitice comune. Dar neo-umaniștii nu sunt ei înșiși religioși, nu în sensul acceptării literale a crezului. Nici nu aderă în general unei confesiuni religioase, decât cel mult nominal. Ei privesc spre știință și rațiune pentru a rezolva problemele umane și doresc să utilizeze experiența umană pentru a testa pretențiile privitoare la cunoaștere și la valori. Pe de altă parte, neo-umaniștii nu sunt antireligioși declarați public, deși pot aduce critici susținerilor religioase, mai ales celor dogmatice sau fundamentaliste sau care încalcă drepturile altora. Ei înțeleg că emoția, intuiția, autoritatea, tradiția sau subiectivitatea nu pot servi niciuna, de una singură, ca substitut gândirii raționale.

IV. Știință și scepticism

În al doilea rând, neo-umaniștii sunt sceptici în privința teismului tradițional. Ei pot fi agnostici, sceptici, ateii sau chiar membrii disidenți ai unei tradiții religioase. Ei cred că acele concepte tradiționale despre divinitate sunt contradictorii și nefondate. Ei nu cred că Biblia, Koranul, Cartea lui Mormon sau Bhagavad Gita sunt revelate divin sau au o sursă spirituală specială. Ei sunt sceptici privind credințele vechi, în lumina criticilor științifice și filozofice moderne, mai ales examinarea academică a surselor așa-numitelor texte sacre. Sunt critici față de absoluturile morale derivate din aceste texte, privindu-le că expresii ale civilizațiilor

premoderne. Cu toate acestea, ei recunosc că unele din principiile lor morale sunt motivate și, în orice caz, merită să fie apreciate dacă vrem să le înțelegem moștenirea culturală. Ei consideră orientarea tradițională a religiei asupra mântuirii ca pe o slăbire a eforturilor de îmbunătățire a acestei vieți, aici și acum. Ei apără ferm separația dintre religie și stat și consideră vitale libertatea de conștiință și dreptul la opinie. Ei deplâng subordonarea femeilor față de bărbați, reprimarea sexualității, apărarea teocrației și lipsa drepturilor umane democratice – de multe ori, în numele religiei.

Neo-umanii sunt totuși conștienți de pericolele unui ateism prea zelos așa cum a apărut el în Uniunea Sovietică stalinistă și Europa de Est în timpul totalitarismului comunist, sau în China maoista, unde ateii totalitariști au răspuns conservativei Biserici Ortodoxe din Rusia închizând biserici, sinagogi și moschei și persecutând slujitorii de cult. Neo-umanii cred în libertatea de conștiință, în dreptul de a practica o religie sau nu și detestă orice formă de represiune, fie ea a ateilor în numele statului, fie a inchizitorilor teologici în numele Bibliei sau Koranului.

În al treilea rând, neo-umanii sunt cel mai bine definiți prin ceea ce susțin, și nu prin cele împotriva cărora sunt. Ei încearcă să fie afirmativi. Deși sunt capabili și doritori să examineze critic susțineri religioase chestionabile, ei se concentrează pe contribuții constructive, și nu demitizări negative. Sunt interesați de posibilități pozitive, și nu de critici negative.

În al patrulea rând, neo-umanii utilizează gândirea critică spre a evalua pretențiile la cunoaștere făcând referință la evidență și logică. Pretențiile la cunoaștere sunt confirmate cel mai bine prin metode științifice care testează ipotezele în mod obiectiv. În acele domenii unde analiza științifică nu a fost aplicată cu succes, trebuie făcute toate eforturile spre a utiliza cele mai bune metode, astfel încât credințele să fie considerate întemeiate, dacă sunt justificate rațional. Așa încât pretențiile la cunoaștere sunt deschise în principiu la modificări apărute în lumina cercetărilor ulterioare și nicio credință nu este deasupra necesității de a fi reexaminată. Mîntea reflexivă este esențială în evaluarea credințelor oamenilor.

V. Valori umane

În al cincilea rând, neo-umanii aplică considerente similare evaluării principiilor și valorilor etice. Acestea apar bazate pe experiența umană și pot fi examinate critic. Ele sunt judecate cel mai bine evaluând consecințele lor practice. Într-adevăr, există un corp de înțelepciune etică care a fost dezvoltat în civilizația umană, deși rețete morale vechi ar putea avea nevoie de o reevaluare și ar fi putea necesară adoptarea de noi prescripții morale.

În al șaselea rând, neo-umanii sunt angajați devotați principiilor și valorilor morale cheie care sunt vitale în viața oamenilor. Acestea nu sunt derivate din absoluturi teologice, ci evoluează în lumina gândirii moderne. Între ele se numără:

O valoare cheie este realizarea unei vieți fericite și împlinite pentru fiecare persoană. Acesta este un criteriu de bază al eticii umaniste.

Aceasta nu înseamnă că „orice este permis”. Indivizii trebuie să caute actualizarea cea mai completă a intereselor și capacităților lor, luând în calcul interesele altora.

În ultimă analiză, însă, persoana individuală este cel mai bun judecător al traiectoriei alese în viață, deși există un număr de criterii apreciate de umaniști, incluzând:

- Dezvoltarea creativă a intereselor unei persoane trebuie să fie în echilibru cu talentele și valorile sale preexistente.

- Viața rațională în armonie cu sentimentele este sursa de satisfacție cea mai demnă de încredere. Aceasta înseamnă că o persoană trebuie să fie în legătură cognitivă cu realitatea externă și cu nevoile și dorințele sale cele mai adânci – astfel ca să atingă o viață bună.

- O persoană trebuie să încerce să ajungă la cele mai înalte standarde de calitate și excelență care pot fi atinse.

În al șaptelea rând, neo-umanii recunosc că niciun individ nu poate trăi izolat de alții, ci trebuie să împartă valori cu alții în comunitate.

De aceea compasiunea este un ingredient esențial al vieții împlinite. Ea include capacitatea de a-i iubi pe alții și de a le accepta în schimb dragostea.

Aceasta implică o formă de împlinire și compatibilitate sexuală, dorința de a învinge reprimarea excesivă, dată fiind diversitatea tendințelor sexuale. Nevoile femeilor ar trebui considerate că fiind egale cu ale bărbaților și societatea ar trebui să tolereze moduri de exprimare homosexuală.

Înseamnă de asemenea că societatea ar trebui să caute să cultive dezvoltarea morală atât în copii, cât și în adulți.

Nicio persoană nu este completă dacă nu poate empatiza cu nevoile altora și nu poate avea o preocupare altruistă autentică pentru binele lor. Astfel de sentimente sunt întâi generate în cadrul familiei, unde copiii sunt făcuți să se simtă doriți și iubiți. Este necesar pentru copii să dezvolte în timp un sentiment al responsabilității pentru propria lor bunăstare, dar și pentru bunăstarea altora din cadrul familiei și pentru prieteni și colegi și într-adevăr pentru toate persoanele din comunitatea largită, și mai departe pentru întreaga omenire.

În al optulea rând, neo-umanii susțin dreptul la viață privată că un principiu central al societății democratice. Indivizilor trebuie să li se dea dreptul de a lua propriile lor decizii și de a-și actualiza valorile proprii, atâta timp cât nu încalcă drepturile altora.

În al nouălea rând, neo-umanii susțin modul de viață democratic și îl apără împotriva inamicilor săi interni sau externi. Virtuțile civice ale democrației au luat mult timp ca să se dezvolte, dar sunt acum bine stabilite; ele susțin principiile toleranței, corectitudinii, negocierii diferențelor și capacității de a face compromisuri.

VI. Moralitatea personală/ bunăvoința

În al zecelea rând, neo-umanii recunosc importanța fundamentală a bunului caracter în viața personală și impactul unei persoane asupra societății. Tradițional, mulți necredincioși, seculariști, atei și agnostici s-au îndepărtat de punerea accentului pe subiectul moralității personale, întrucât erau afectați negativ de limbajul păcatului și de cererile de reprimare ale „apărătorilor virtuții”. Ei au preferat să se ocupe de problema reformelor sociale. Dar este clar că aceasta este o greșală și că este riscant să nu dai atenție chestiunii bunului caracter și a integrității morale a indivizilor care formează societatea. Noi trebuie să dezvoltăm indivizi luminați care au atins un anumit nivel de maturitate etică și virtute morală.

De aceea, educația morală a copiilor și tinerilor este de un interes special pentru părinți și societate. Aceste considerente se aplică și adulților, care pot fi căsătoriți, sau au o slujbă în care lucrează cu alții, sau participă în activități comunitare. Așa încât niște sugestii orientative ar fi utile, nu susținute legislativ – cu excepția cazului în care o persoană face rău altora – ci ca parametri pentru evaluarea comportamentelor. De fapt, există un consens larg asupra multora dintre acestea, consens împărțit de membrii comunității. El trece peste liniile de demarcare religioase și nereligioase.

Vrem să atragem atenția că a fi secularist nu este un garant al virtuții și că multe acte monstruoase au fost comise atât de persoane religioase, cât și nereligioase. De aceea relevanța punctului de vedere umanist poate fi evaluată în mod important prin capacitatea sa de a oferi un sens personal și un scop moral individului.

Din păcate, uneori oamenii sunt răi, neatenți și insensibili la nevoile altora. Au fost copleșiți de ură, gelozie, lăcomie sau poftă – oameni religioși sau nu. Căutarea puterii este de multe ori un îndemn la corupție.

Sușinem ideea că bunăvoința față de alții este un principiu moral de bază care exprimă o atitudine pozitivă față de viață. Cum se manifestă aceasta în practică? O persoană binevoitoare este prietenoasă, onestă, atentă, de ajutor, binefăcătoare, generoasă, grijulie, simpatetică, iertătoare, corectă și responsabilă. Acestea sunt virtuțile morale obișnuite care sunt esențiale pentru o societate pașnică și justă.

Personalitatea autoritară este, din contră, de multe ori avară, suspicioasă, avidă de putere, cu prejudecăți, vicleană, crudă, nemiloasă, răutăcioasă, egoistă, înjosoare, plină de resentimente, inflexibilă sau vindictivă.

Persoana binevoitoare trebuie să combine logica și compasiunea, mintea reflexivă și inima iubitoare. De aceea neo-umanismul are în mod clar o listă de trăsături de personalitate dezirabile și admirabilă pe baza căreia putem evalua comportamentul altora: acestea sunt valori și principii normative testate în civilizații prin autenticitatea lor. Cei care violează principiile comportamentului decent pot fi judecați pe baza consecințelor comportamentului lor.

VII. Umanismul progresist

În al unsprezecelea rând, neo-umaniștii acceptă responsabilitatea pentru bunăstarea societăților în care trăiesc. Neo-umaniștii susțin supremația legii, dar și aplicarea principiilor egalității în față legii și justiției sociale.

Această include tratamentul egal al tuturor persoanelor din societate indiferent de statutul lor social – clasă, etnicitate, gen, sau proveniență rasială, națională sau religioasă. Neo-umaniștii susțin umanismul progresist; adică, punctul de vedere că intră în obligațiile societății să garanteze, pe cât este posibil, oportunități egale tuturor persoanelor. Acestea includ dreptul la educație, asistență medicală generală, dreptul, când este posibil, de a fi angajat și de a primi un venit adecvat spre a duce o viață în care nevoile de bază să fie satisfăcute.

Neo-umaniștii susțin în general economia de piață ca modul cel mai productiv de a realiza și extinde bogăția economică a societăților, mod ce optimizează talentul antreprenorial și o distribuție justă a beneficiilor economice.

Ei susțin un sistem de taxe echitabil și un suport pentru cei care, datorită unei incapacități, nu se pot susține singuri. Aceasta include o politică socială pentru cei cu handicap, și un sistem de pensii just pentru oamenii în vârstă.

Neo-umaniștii evită scheme utopice. Alături de angajamentul față de principiile umanismului progresist, există un angajament față de realism; pentru că ei recunosc că progresul este deseori încet și dureros și obținut pe etape. Cu toate acestea sunt atașați punctului de vedere melioristic, cum că este posibil să se creeze o lume mai bună prin curaj persistent și acțiune inteligentă. De aceea, susținem dezideratele nobile de mai sus.

VIII. Umanismul planetar

În al doisprezecelea rând, neo-umanistii susțin o economie „verde” oriunde ea este posibilă. Degradarea mediului și poluarea sunt o problemă din ce în ce mai serioasă. În căutarea de noi surse nepoluante de energie, fiecare persoană ar trebui să se considere un apărător al naturii și ar trebui să ajute la limitarea pescuitului excesiv în oceane, la protejarea când este posibil a speciilor pe cale de dispariție și la oprirea poluării atmosferei. Pământul ar trebui văzut ca așezarea noastră comună; fiecare persoană are obligația de a proteja mediul, cel puțin în propria sa sferă de existență. Distrugerea răuvoitoare a pădurilor ecuatoriale și acidificarea estuarelor râurilor ar trebui să fie un motiv de îngrijorare pentru fiecare persoană de pe planetă. Neo-umanistii sfătuiesc oamenii să cultive afecțiunea pentru planeta albastră-verde, Mama Pământ și devoțiunea pentru reînnoirea ei.

Printre cele mai înalte virtuți pe care le putem cultiva este reverența față de natură și aprecierea pentru abundența pe care o oferă oamenilor și altor specii. Nu mai este dreptul oricui și al tuturor să jefuiască bogăția naturii și să-i epuizeze resursele. Avem o obligație față de generațiile viitoare încă nenăscute și o responsabilitate morală de a da dovadă de eco-umanism; adică, o atenție și un interes iubitoare pentru planetă noastră și viața de pe ea.

În al treisprezecelea rând, neo-umanistii recunosc nevoia urgentă pentru o formulă de limitare a populației. Această include garantarea dreptului de autonomie al femeilor în privința sarcinii.

Deplângem opoziția, bazată pe doctrina teologică, a unor instituții religioase puternice față de politicile eficiente de limitare a creșterii populației. Se estimează că în anul 1, pe planetă trăiau 200 milioane de oameni; un număr de 310 milioane în anul 1000; 1,6 miliarde în 1900; 2,5 miliarde în 1950 și peste 6 miliarde în anul 2000. Dacă tendința actuală continuă, Pământul va ajunge 7,5 miliarde până în 2020 și la peste 9 miliarde până în 2050. De aceea există o necesitate imperativă de a reduce rata creșterii populației. Îmbunătățirile în medicină, sănătate publică și salubritate au dus, din fericire, la o descreștere continuă a ratei deceselor; dar aceasta înseamnă o populație în creștere. În trecut, umanistii au fost întotdeauna în fruntea celor ce promovau politici raționale cu privire la populație. Ele au fost respinse de forțe religioase reacționare care s-au opus contracepției și/sau avorturilor voluntare. Este discutabil dacă „revoluția verde” va continua să furnizeze recolte abundente. Nu există nicio garanție că secetă nu va distruge culturile. De aceea, creșterea incontrollabilă a populației este o problemă dureroasă pe care omenirea trebuie să o confrunte în mod deschis.

Legat de aceasta, se adaugă faptul că procentul de persoane în vârstă este în creștere în multe societăți. Persoanele peste 60 de ani reprezintă acum o zecime din populația lumii dezvoltate. Această pondere este de așteptat să crească de două ori până în 2050. Măsură în care populația care muncește îi va putea susține pe pensionari va deveni o problemă critică în viitor. O consecință este nevoia de a revizui continuu politicile publice în lumina condițiilor sociale schimbate. Este clar că sunt cruciale unele principii de ordin economico-moral în dirijarea politicilor publice în lumina realităților economice schimbătoare.

IX. Acțiune politică

În al patrusprezecelea rând, neo-umanistii recunosc nevoia de a participa activ în politică. Deși organizațiile umaniste nu au susținut în general candidați sau partide politice, se poate argumenta acum convingător că ar trebui să se organizeze politic. O fac în societățile democratice Coaliția Creștină și Biserica Catolică, confesiuni musulmane, hinduse și ale altor

religii; de ce nu și umaniștii seculari? Știm că mulți umaniști sunt activi politic individual în cadrul unor organizații politice; totuși, ei nu s-au organizat până acum colectiv într-o bază politică ce ar face față provocărilor dinspre Dreaptă Religioasă și alte grupări organizate politic, și ar avansa punctul de vedere social umanist.

Unul din motivele pentru care s-au împotrivit luării de poziții politice este statutul de nonprofit pe care organizațiile lor îl au în multe țări, care îi oprește din a o face. Aceasta însă nu îi oprește pe neo-umaniști de a se organiza sau a se alătura unor grupuri de presiune politică în mod independent, sau de a intra în alianțe cu alte grupuri din societate cu care sunt de acord, sau de a aplica pentru o altă încadrare din punct de vedere al taxelor pentru o organizație afiliată nouă care s-ar putea implica în politică.

Un alt motiv pentru care au evitat luarea de poziții politice este că a existat o tendință de a defini umanismul secular prin opoziția sa la religie și mulți umaniști seculari au crezut că atâta timp cât o persoană este atee sau agnostică, ea împărtășește un principiu de bază cu alții. Așa că mulți libertarieni de dreapta au fost atrași de poziția antireligioasă a umaniștilor seculari, deși au respins ceea ce ei consideră că este agenda sa economică prea liberală, etichetată ca „de stânga”.

Susținem ca termenii „de stânga” sau „de dreapta” sunt exprimarea unor perioade anterioare ale istoriei și au puțin sens în lumea actuală. Puțini au obiecții împotriva rolului Rezervelor Federale în Statele Unite sau unor organizații guvernamentale similare din alte țări în a iniția programe de stimulare economică pentru impulsivizarea economiilor în stagnare sau pentru salvarea unor instituții financiare de la faliment. Nu există obiecții nici la susținerea unui buget de apărare important, a cercetării științifice, a cercetării spațiale sau a institutelor de sănătate, sau a educației. Simbolurile ideologice pot genera retorică, dar nu fac multe în privința problemelor concrete cu care se confruntă națiunile.

Și totuși, se poate argumenta că etica umanismului este doar un set de generalizări abstracte până când își găsește o aplicație în problemele sociale. Crearea unei conexiuni între neo-umanism și problemele concrete de interes pentru societate ar putea atrage o parte semnificativă dintre persoanele neafiliate sau nemulțumite din societatea noastră care ar putea fi interesate să se implice într-o viziune umanistă cu sens pentru ei. Într-adevăr, putem să evaluăm politici economice în lumina valorilor umaniste și o facem și această are implicații politice. Unul din scopurile umanismului este de a evalua organizațiile politice și sociale prin prisma abilității lor de a îmbunătăți viața umană. Organizațiile neo-umaniste trebuie, ca urmare, să fie gata să se implice în acțiunea politică.

În al cincisprezecelea rând, neo-umaniștii trebuie să ia poziții progresiste în probleme economice. Oferim următoarele sugestii de natură morală: Accentul exagerat pus în trecut pe preț și profit ca fiind criteriul principal de merit i-a făcut pe mulți să se concentreze asupra „valorii banilor”. Mulți îi ridică pe cei bogați la nivel de model cu valoare socială. Aceasta face să fie trecuți cu vederea oamenii de știință, câștigătorii Premiului Nobel, profesorii, liderii politici, artiștii, poeții sau membrii dedicați ai profesiunilor de ajutorare și trece cu vederea faptul că multe activități sociale sunt îndeplinite de organizații nonprofit și că guvernul are un rol de îndeplinit în societate.

Există câteva principii etice care limitează piața liberă ca arbitru principal al utilității sociale. Unul dintre ele este exprimat în al doilea imperativ categoric al lui Immanuel Kant, și anume că trebuie să tratăm o persoană ca pe un scop, și nu ca pe un mijloc. Aceasta, potrivit lui Kant, se bazează pe rațiune și furnizează constrângeri esențiale anumitor tipuri de comportament economic.

Există și alte imperative care pun limite piețelor lipsite de constrângeri. Ne referim aici la o listă în creștere de drepturi ale omului care au fost create în societăți democratice. De

exemplu, ne afirmăm respectul pentru: dreptul la viață, libertate și căutarea fericirii, da – dar fără discriminare pe bază de gen, orientare sexuală, rasă, etnicitate sau credință; dreptul la educație al fiecărui copil și alte drepturi enumerate mai înainte.

Politicile de impozite progresive sunt esențiale într-o societate justă. Aceste politici au fost adoptate de aproape toate societățile democratice cu scopul de a oferi un mediu de concurență echitabil, astfel încât egalitatea de oportunități să fie pusă la dispoziția tuturor. În plus, există multe nevoi sociale ce nu pot fi implementate în totalitate doar de sectorul privat și au nevoie de sectorul public: apărarea, sistemul rutier și al apei, sănătatea publică, știința și educația, ca să menționăm doar câteva.

Diferențele extreme de venit și avere sunt caracteristici ale societăților injuste, și impozitarea progresivă este modul cel mai echitabil de a le preveni.

Un umanist progresist este conștient de contribuțiile importante pe care piețele libere le-au avut la prosperitatea națiunilor. Dar principiile justiției sociale trebuie și ele să fie o parte a intereselor noastre morale și fructele unei societăți libere ar trebui să fie disponibile câtor mai mulți membri ai societății. Deși produsul național brut este un criteriu important de progres economic, ar trebui să încercăm să ridicăm și calitatea națională brută a vieții. Ar trebui să încurajăm oamenii să aibă vieți pline de satisfacție, excelență și demnitate; și să-i convingem prin educație să-și dezvolte valorile estetice, intelectuale și morale și astfel să-și îmbunătățească calitatea vieții.

X. Noi instituții transnaționale

În al șaisprezecelea rând, neo-umanistii recunosc că umanitatea are nevoie să depășească individualismul egocentric sau perspectiva naționalismului șovin. Comunitatea planetară trebuie să creeze noi instituții transnaționale. Noua realitate a secolului XXI este că nimeni pe planetă nu poate trăi în izolare, și fiecare parte a comunității globale este interdependentă. Asta se aplică în mod egal statelor-națiune, care sunt jurisdicții arbitrare bazate pe evenimente istorice întâmplătoare. Eșecul celor 192 de națiuni care s-au întâlnit la Copenhaga în decembrie 2009 pentru a ajunge la un acord de control eficient al încălzirii globale indică o necesitate urgentă de a stabili noi organisme internaționale.

Este nevoie de o nouă agenție transnațională care să monitorizeze violarea standardelor de mediu larg-acceptate, să critice acele națiuni care o fac și să susțină astfel de reguli prin aplicarea de sancțiuni.

Provocarea în fața căreia se află omenirea este să recunoască principiul etic de bază al civilizației planetare – că fiecare persoană de pe planetă are demnitate și valoare egală și că aceasta transcende limitele identităților și granițelor naționale, etnice, religioase, rasiale sau lingvistice.

Reiterăm obligația etică a tuturor membrilor comunității planetare de a transcende granițele politice arbitrare ale trecutului și a ajuta la crearea unor noi instituții transnaționale, democratice prin natură și care respectă și apără drepturile omului.

Pentru rezolvarea conflictelor globale, noi instituții transnaționale trebuie să mențină pacea și securitatea cetățenilor lumii și să se opună violenței și forței. Eventual, umanitatea va avea nevoie de o forță multinațională adecvată, subordonată autorității mondiale existente, pentru a menține pacea și securitatea. Trupele ONU de menținere a păcii sunt un model ce trebuie consolidat.

Instituțiile transnaționale vor trebui să adopte un set de legi ce se aplică în toată lumea, un corp legislativ care să pună în vigoare și să revizuiască aceste legi, o Curte mondială care să le interpreteze și un corp executiv care să le execute.

Aceste instituții vor permite un maxim de descentralizare locală și guvernare regională. Vor favoriza apariția societăților multisekulare în care indivizii sunt încurajați să participe la procesul democratic de guvernare și să maximizeze alegerile voluntare. Tradițiile culturale ale diferitelor regiuni vor fi respectate, dar va fi încurajată o apreciere a valorilor etice împărtășite de toți oamenii.

Instituțiile transnaționale se vor ocupa de probleme ce aparțin mai multor jurisdicții. Vor încuraja comerțul mondial și vor lucra alături de guvernele lumii spre a maximiza accesul la locuri de muncă, educație și asistență medicală pentru populația lumii.

Vor încerca să se ocupe de amenințările asupra mediului, cum ar fi încălzirea globală și poluarea atmosferei și a apelor, și să aprobe speciile pe cale de dispariție.

Vor cauta să scape lumea de boli și foamete și vor încerca să înlăture marile disparități de venit și avere.

Vor încuraja îmbogățirea culturală și o apreciere a științei și a artelor.

Vor cauta să ajute la creșterea accesului la educație universală pentru toate grupurile de vârstă fără discriminare. Vor apăra drepturile copilului: fiecare copil trebuie să aibă mâncare și adăpost adecvate; fiecare copil are dreptul la o cunoaștere a artelor și științelor și istoriei diferitelor culturi ale lumii.

Instituțiile transnaționale vor încuraja accesul liber la mijloacele de informare, schimbul liber de idei și valori. Vor încerca să îmbogățească experiență umană prin încurajarea călătoriilor, timpului liber și recreației.

Scopul acestor instituții transnaționale este să extindă valorile umaniste și să permită ca viața bună să fie trăită de toți membrii familiei umane. Avem astăzi cunoștințele și tehnica științifică necesare pentru aceasta. Pentru prima dată în istoria omenirii, putem să ne ridicăm deasupra barierelor naționale, etnice, rasiale, religioase și culturale ale trecutului. Etica umanismului planetar face clar faptul că fiecare persoană de pe planetă este prețioasă și că trebuie să dezvoltăm relații de empatie și să extindem bunăvoința peste tot.

Pentru ca umanitatea să aibă succes în această încercare remarcabilă, va fi nevoie să se sădească încrederea că în sfârșit vom putea atinge țelul de libertate, pace, prosperitate, armonie și bucurie creativă pentru toți, nu numai pentru grupul meu național, etnic, rasial sau religios, ci pentru toată lumea. Ce idee nobilă de urmat: fericirea întregii umanități, și a fiecărei persoane din comunitatea planetară.

Acestea sunt principiile și valorile vitale pe care un umanism secular, personal progresist și umanism planetar propune umanității. Este o Declarație neo-umanistă a timpurilor noastre.

Până acum marile bătălii pentru emancipare, libertate și egalitate aveau loc la nivelul statelor-națiune. Azi, campaniile pentru drepturi egale și o viață mai bună pentru toți nu cunosc granițe. Acesta este un scop comun al oamenilor din întreaga lume, vrednic să fie cea mai înaltă aspirație a noastră. Dată fiind apariția mass-mediei electronice și Internetului, oamenii pot comunica peste frontiere și bariere. Astfel, suntem cu toții cetățeni ai satului planetar unde idei și valori noi se răspândesc instantaneu. Dacă ne propunem aceasta, nu există niciun motiv pentru care nu am putea să realizăm aceste deziderate minunate. Ar trebui să ne decidem să muncim împreună pentru a realiza vechiul vis de solidaritate al ființelor umane. Acum suntem pe deplin conștienți că împărțim o locuință comună, planeta Terra, și că civilizațiile apărute au o responsabilitate să treacă peste orice divergențe și să lupte din răspuțeri să realizeze idealul unei comunități planetare adevărate.

Noi, cei care susținem această Declarație neo-umanistă, îi acceptăm principalele valori și principii. Nu suntem neapărat de acord cu fiecare afirmație. Susținem că lumea trebuie să se implice într-un dialog constructiv permanent care subliniază valorile noastre comune. Invităm alți bărbați și femei ce reprezintă puncte de vedere diferite să ni se alăture în crearea unei lumi mai bune în cadrul noii civilizații planetare în curs de apariție.